

Bocskay Istvánt dicsőítő versek.

Egy XVII. század elejéről származó 16-odréttű kéziratos füzetke jutott kezembe (Martian Julián Deésen állomásozó m. kir. honvéd százados tulajdona), melyben egy *latin* és egy *magyar* vers van leírva; mindkettő Bocskay István, a magyar szabadságért síkra szállott nemzeti hős dicsőségét zengi.

A versek írója, a mint magát a magyar vers végén megnevezi: *Egrespataki* András, *Létáról*.

Léta (Magyar- és Oláh-Léta) Kolozsvár közelében van Torda-Aranyos megyében, a Géczi-vár mellett, Egrespatak is közel ahoz, Alsó-Jára mellett, s így az irodalomtörténetben ismeretlen író nyilván arról a vidékről való, s református ember, a mi kitűnik a versek vonatkozásaiból is: „Colosvár nagy kénját, Erdély pusztaságát“ emlegetvén, s a „mise faragókat“, „pilisés papokat“ korholván.

A versek a Bocskay fölkelése kezdetén 1604-ben íróttak, csakhamar azután, hogy Bocskay Diószegnél „Pecz Jánosnak hadát, Lucifer táborát“ szétverte, a mi a fölkelés elején történt (1604 oct. 15.)

A vers írója — úgy látszik — maga is a fölkelők táborában harczolt, mert „szolgai ruhában, katona formában“ írja dicsőítő és harczra buzdító szövegét, felhívván honfitársait és „keserves nemzetét“, hogy „dobunkat pergetvén, trombitát zendítvén, az egekben kiáltunk!“ és „serény hadnagyinknak, jó kapitánunknak példájokat kövessük.“

A Bocskay tollat és kardot forgató, eddig ismeretlen, lelkes Tyrteusának versei — azt hisszük — becses adalékul fognak szolgálni e nemzetünk történetében nevezetes korszak irodalmához.

A versek a következők:

I.

Botskaides Heros antiquae gloria stirpi,
Extra spem nostri spes animosa soli,
Postquam coeperunt bellaces teutones Hunnos
Perdere, et in nostram templa sacrare necem,

Quod solus nostram miseratus es ipse ruinam,
 Te merito jam nunc Hungarus omnis amat,
 Scilicet haec virtus, haec est laus magna Rudolphi
 Sic sibi subjectum dilacerare gregem,
 Viderat ista Deus, Deus idem riserat ista,
 Ridet is ex alto prava statuta polo,
 Teque Mosen nostrum vocat et nihil tale timentis (*igy!*)
 Teutonias (*igy!*) Hungaridum pauca per arma fugat.
 Macte animi Heros noster comitatus amat,
 Pannoniae potius te status omnis amat
 Et tua jam dudom (*igy!*) quibus indulgebit Apollo,
 Quisque pius vates, acta referre cupit,
 Non equidem invidio, scribant meliora poëtae,
 Nos homili (*igy!*) parvas lintre secamus aquas,
 Cumque nec aera tibi nec munera mittere possim,
 Sic nihil ad Croesi contullit Irus opes,
 Hosce tamen rythmós tibi conservare pusillos
 Nunc placuit, quos si te peramasse sciam,
 Tali tuo posthac conscribam carmen honori,
 Quale sciam nimium te meruisse, vale.

II.

Ad notam: Oh meg repede,
 vel: Mely csalárd ez világ.

Az szép szabadságra,	Jóllehet sok kárban,
Magyarság javára	De azért vigságban,
Törekedő jó urunk,	Magyarok örömében.
Uri dicsőségből,	Ha nyelvem száz volna,
Mint Krisztus menyégből,	Hogyha szóm víz volna,
Alászálott gyámolunk,	Ha mint Keres úgy folyna,
Szolgai ruhában,	Szívemnek titkait,
Katona formában,	Magyarok örömit
Hallgasd meg az mit irunk.	Megírnám böles formára,
Az kinek örvendünk,	Jaj, szegény magyarok
Most annak éneklünk	Immár vigadnotok
Vitézlő öltözetben,	Egyszer ideje volna.
Sisakban, fegyverben,	Az ecclésiáért,
Lovakban, nyeregben,	Igaz tudományért
Sátor alatt mezőben,	Ő maga áll fel talpra,

Mikor zászlótokkal,
 Dobbal, trombitákkal
 Mentek az kemény harcra,
 Adván bátorságot
 Nálátok az kardot
 Forgatja csak ű magát.
 Ha jövendőt tudunk,
 Ha igazat szólunk,
 Ott leszen az ujulás,
 Szomszédságinktól,
 Országunk vesztőktől
 Magyar szabádulás.
 Az mennyei úr is,
 Így akarja ő is,
 Hogy legyen az megváltás.
 Nyomoruságinkat
 Szánta nyavalyánkat,
 Gyalázatos voltunkat,
 Engedelem alatt,
 Hűség színe alatt,
 Hogy látta rabságinkat,
 Kegyetlen uraknak,
 Vérszopó hóhérnak
 Keze alatt kénunkat.
 Sokszor óhajtottunk,
 Kesergettünk, sirtunk
 Ez méltatlan dologban:
 Mi oka Ur Isten,
 Lelkünk mely büntelen,
 S mely kemény szívök vagyon,
 Híveknek kiáltnak,
 Más felől pusztítanak,
 Vágnak, ölnek szabadon,
 Az magyar koronát,
 Világ kívánságát,
 Lábok alá tapodják
 Selýmét (így!) magunknak
 Desztikóczot (így!) mondnak
 Személyünket utálják,
 Barátságunk sem kell,
 Hűségünk is sem kell,
 Halálunkat kívánják.
 Mustoha Rodulphus
 Sátán miatt vagy bús,
 De megver az Jehova,
 Az híveket űzöd,
 Az Krisztust üldözöd,
 De horgot vet örrodban.
 Szegény keresztyének
 Meg ne rettenetek
 Az Isten causájában.
 Maga megalázott,
 Szíve szomorodott,
 Te keresztyén Gedeon,
 Hogy szemünk ily vak volt,
 Hogy nyakunk kemény volt,
 Ne haragudjál azon,
 Fejünk megalázván
 De hűséggel rakva (így!)
 Már te kezedben vagyon,
 De mi mit miveljünk,
 Magunkkal sem birunk,
 Felemelt az Jehova.
 Tegyen örökössé
 Hosszu életővé,
 Ország vidámságára,
 Örvendező orcánk
 Sokáig szép hazánk
 Nézhessen királyára.
 Nem kell irigykedni,
 Farkas szemmel nézni
 Senkinek ez dologra,
 Bihar vármegyéből
 Hogy te ez kis helyből

Származtál oltalmunkra,
 Krisztus is jászolból
 Az kis Nászárottból (*így!*)
 Jött világ váltságára.
 Így szokott ez lenni
 Így szokta mivelni,
 Az egeknek szent ura,
 Az kised sziveket,
 Vezérelvén őket
 Viszi derék dolgokra,
 Moyses és Árron
 Josue, Gedeon
 Példája ezt mutatja.
 Hogyha hallgathattunk,
 Hogyha nem gondoltunk
 Nemzetünk inségével,
 Búva kinek leszen,
 Kinek ártasz igen
 Méltóságos tiszteddel,
 Az Ur annak adja,
 Az kinek akarja,
 Nem gondol ő senkivel.
 Nem bánkodik Várad,
 Noha kinja árad,
 Ezen a diadalman,
 Karóhtól (*így!*) fejünket
 Kéntől életünket
 Mert megmentéd az napon,
 Pecz* Jánosnak hadát
 Luciper táborát
 Hogy megrontád az harezon,
 Az sok szent szerzettel,
 Hús vesztő péntekkel
 Siet vala mi reánk,
 Mise faragókat
 Nyírit suýtókat (*így!*)
 Hoz vala, hogy tartanánk,
 Noha viasz nélkül
 Délben gyertya nélkül
 Jól látott ecclesiánk,
 Az Ur te általád
 Izené mit fírad
 Ily méltatlan dologban,
 Az szent solosmákat,
 Pileses papokat
 Küldje haza Rómában,
 Ő maga örömben,
 Rütus (*így!*) viz mentében
 Lakjék veszteg sakában (*így!*)**
 Hát mit óhajtának,
 Avagy miért sirnánk,
 Megszabadulásunkon,
 Ha hazánk elromlott,
 Éltünkben megtartott
 Az mennyei oltalom,
 Az ecclesiához,
 Nem az külső jókhoz
 Kóttettünk ez világhoz.
 Dob, trombita zengést,
 Álgyu, puska lövést,
 Mindent el kell szenvednünk,
 Dió bélt kívánván,
 Tudjuk azt mind nyilván,
 Az hiát meg kell törnünk,
 Ha mind aluszunk is
 Békével lakunk is,
 Nem mind örökké élünk.
 Vitéz atyáinknak,
 Serény magyaroknak
 Nyomdokokat kövessük,

* T. i. Pecz német tábornok seregét.

** Talán: *lakában* helyett?!

Kit ők nyertek vérrel,
 Mi is azon vérrel
 Megtartsuk és őrizzük,
 Ha német határát
 Oltalmaztuk, gondját
 Magunknak is viseljük.

Nem szolnánk reájok,
 Tudjátok magyarok,
 Ha igazak volnának,
 Urakról urakra
 Menvén mindnyájunkra,
 Jobb-e, hogy ronton rontnak,
 Colosvár nagy kénja,
 Erdély pusztasága,
 Példája mindnyájunknak.

Ha megfogyatkozunk,
 Hogyha nem adhatunk,
 Mindjárást megnyakaznak,
 Ha vitézek vagyunk,
 Ugy is félnek tőlünk,
 Árulóknak kiáltnak,
 Patkószeget vernek,
 Fejünkben szegeznek
 És ez világból kiírtnak.

Méltó hát vigyáznunk,
 Méltó könyörögenünk
 Ez új fejedelmünkért,
 Maradék hazánknak,
 Szép ecelésiánknak
 Adatott Gedeonért,
 Tegye szerencsésé,
 Hosszú életővé
 Isten a sok árvákért.

Keserves nemzetünk,
 Szomorodott szívünk
 Egyszer hadd vidámóljon,

Rabságából testünk,
 Siralomból lelkünk
 Immár hadd szabaduljon,
 Ezeknek fejében
 Boldog reménységben
 Minden ember indóljon.

Dobunkat perditvén,
 Trombitát zendítvén,
 Az egekben kiáltunk,
 Erőt onnan kérjünk,
 Az ki meghal bennünk,
 Jézussal uralkodunk,
 Az ki egészségben
 Megmarad éltében,
 Szép tisztességet nyerünk.

Serény hadnagyinknak,
 Jó kapitányunknak
 Példájokat kövessük,
 Mi nem jobbak vagyunk,
 Vagy mi nem több lelkünk
 Az övéknél, mit félünk,
 Az ellenség is fél,
 Abból is jóh (*igy!*) sok vér,
 Semmit ne iszonyodjunk.

Hadat igazgató,
 Győzedelmet adó,
 Bölcs és hatalmas Isten,
 Mutasd meg magadat,
 Irgalmas voltodat
 Magyarai hivedben,
 Kiért fejedelmünk
 És minden nép vallunk (*igy!*)*
 Áldjon tégedet, Ámen.

F.(ecit) Andreas Egrespatakj
 Ex Laetah.

Közli: DR. WASYLKIEVICZ VIKTOR.
 (Csík-Somlyón.)

* Valószínűleg *velünk* helyett.